

เฟซบุ๊ก: ความเสี่ยงของเครือข่ายสังคมออนไลน์ยุคดิจิทัล

Facebook: The Risks of Social Networks in the Digital Age

¹ชัญชนันต์ สมถวิลผ่องใส (Chanyanan Somthawinpongsai)

²ไชยอนันต์ ตริไพบูลย์ (Chaianan Tripaiboon)

³ทวีศักดิ์ แสงเงิน (Thaveesak Sangern)

⁴ปิ่นปิ่นทร์ นฤนาทบุญทรัพย์ (Pinpinut Narunakboonsup)

⁵เกษมศรี วรวัศลศิริ (Kasemsri Worawatsiri)

สถาบันรัชต์ภาคย์ (Rajapark Institute)

Email: chanyanan48@gmail.com

Received January 28, 2022; **Revised** February 18, 2022; **Accepted** February 22, 2022

Abstract

The objectives of this paper were to study 1) theories used to explain the risks associated with using social networks. 2) The studying on perceived risks from building relationships in online social networks, 3) online social networks and the risks of Thai adolescents in the digital age, and 4) online social networks and research ideas. The results of the study showed that 1) theories used to explain the risks of using social networks from the past studies, including concepts, exchange theory, Managing personal matters in communication 2) Social networks and their risks. It is the user's perception of the risk being compromised by their trust in the network operator. 3) Privacy awareness. arising from the recognition of the right to protect personal information and illegally using personal data, consisting of 3 parts: data storage, inappropriate data access characteristics, and the use of the information without permission 4) should develop a government management system by amending the outdated law Increase the efficiency of personnel and management of laws related to intellectual property protection. as well as formulate strategies for creating opportunities, equality, and social equality through technology. Promote and develop mass communication as a mechanism to support the development of the people's sector to be knowledgeable about online media.

Keywords: Teenagers; Digital age; Social networks; Facebook

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายความเสี่ยงจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ 2) การศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ความเสี่ยงจากการสร้างความสัมพันธ์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ 3) เครือข่ายสังคมออนไลน์กับความเสี่ยงของวัยรุ่นไทยในยุคดิจิทัล และ 4) เครือข่ายสังคมออนไลน์กับแนวความคิดการวิจัย โดยเป็นการศึกษาแบบการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษาพบว่า 1) ทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายความเสี่ยงจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จากการศึกษที่ผ่านมา ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน การจัดการเรื่องส่วนตัวในทางการสื่อสาร 2) เครือข่ายสังคมออนไลน์กับความเสี่ยง เป็นการรับรู้ของผู้ใช้เกี่ยวกับความเสี่ยงจะลดลงจากความไว้วางใจในผู้ให้บริการเครือข่าย 3) การรับรู้เกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว อันเกิดจากการรับรู้ในสิทธิ์ในการรักษาข้อมูลส่วนตัว และนำข้อมูลส่วนตัวไปใช้ในทางผิดกฎหมาย ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การจัดเก็บข้อมูล, ลักษณะการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสม และการนำข้อมูลไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต 4) ควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ล้าสมัย เพิ่มประสิทธิภาพด้านบุคลากรและการบริหารจัดการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันทางสังคมโดยผ่านเทคโนโลยี ส่งเสริมพัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนในการพัฒนาภาคประชาชนให้มีความรู้เท่าทันสื่อออนไลน์

คำสำคัญ: วัยรุ่นไทย; ยุคดิจิทัล; เครือข่ายสังคมออนไลน์; เฟซบุ๊ก

บทนำ

เฟซบุ๊กเป็นโซเชียลมีเดียที่ได้รับความนิยมอันดับหนึ่งของคนไทย ด้วยจำนวนผู้ใช้ที่มากถึงร้อยละ 92.2 เหตุผลที่เฟซบุ๊กได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เป็นเพราะผู้ใช้เฟซบุ๊กสามารถแสดงข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้ สร้างบัญชีรายชื่อเพื่อนหรือกลุ่มคนรู้จัก โดยการติดต่อด้วยสร้างอัลบั้มภาพ จากการสร้างกลุ่มของผู้ใช้ที่มีความสนใจร่วมกัน โดยสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ โดยใช้เพื่อติดต่อสื่อสารหรือร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้ เช่น การเขียนข้อความบอกเล่าเรื่องราวความรู้สึก แสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม การเผยแพร่รูปภาพ คลิปวิดีโอ พุดคุยผ่านแชทрум เล่นเกมส์โดยการเล่นคนเดียวหรือเล่นกับเพื่อน รวมทั้งการทำกิจกรรมอื่นผ่านแอปพลิเคชันที่มีอยู่อย่างมากมาย คุณลักษณะของเฟซบุ๊กดังกล่าวประกอบกับการมีแอปพลิเคชันที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในการสื่อสารและสามารถใช้เป็นเวทีที่เปิดรับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้หลายช่องทาง (Santitham, 2016)

โทรศัพท์มือถือได้กลายเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผ่านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน ทำให้การปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวมีบทบาทลดลง ทั้งนี้ เวลาที่เยาวชนใช้ไปกับสื่อดิจิทัลเกือบเทียบเท่าเวลาที่ใช้ไปกับการเรียน คือประมาณ 5-6 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งเป็นปริมาณการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่สูงกว่า

ค่าเฉลี่ยการใช้งานของวัยรุ่นหลายประเทศในเอเชีย (Khonthaifoundation, 2014) ภาพรวมของกลุ่มประชากรที่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์นั้นนับวันยิ่งเปิดกว้างขึ้น ประชากรทุกกลุ่มมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มากขึ้นในชีวิตประจำวัน หากพิจารณาตามโครงสร้างประชากรแล้ว กลุ่มประชากรปัจจุบันที่เป็นวัยรุ่นที่จะก้าวเข้าสู่วัยทำงานและวัยสูงอายุในอีก 10 หรือ 20 ปีข้างหน้า เหล่านี้มีแนวโน้มที่จะยังคงใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งยิ่งทำให้อัตราการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ขยายตัวมากขึ้น (Ketwongsa & Chuanwan, 2015)

การรับรู้ความเสี่ยง เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จากการเปิดเผยตนเองบนพื้นฐานของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ทั้งนี้ การรับรู้ความเสี่ยง ถือเป็นค่าใช้จ่ายของการเปิดเผยข้อมูลในการเปิดเผยตนเอง เป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนตัว อันเป็นความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับข้อมูลความเป็นส่วนตัว อธิบายโดยทฤษฎีการบริหารจัดการการสื่อสาร ซึ่งเป็นวิธีการจัดการข้อมูลส่วนตัวและความเป็นส่วนตัว ภายใต้อิทธิพลของบุคคลและกลุ่มบุคคล โดยการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในระหว่างขั้นตอนของการเปิดเผยตนเองในเฟซบุ๊ก การประเมินความเสี่ยง เป็นกระบวนการในการเปิดเผยตัวเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนตัวจากความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับข้อมูลความเป็นส่วนตัว วิธีการจัดการข้อมูลส่วนตัวและความเป็นส่วนตัว ภายใต้อิทธิพลของบุคคลและกลุ่มบุคคล โดยการตั้งค่าความเป็นส่วนตัว ในระหว่างขั้นตอนของการเปิดเผยตนเอง จากการตระหนักถึงความเสี่ยงของข้อมูลของผู้ใช้ การป้องกันความเป็นส่วนตัวในสภาพแวดล้อมออนไลน์ โดยศึกษาการรับรู้ข้อมูลความสามารถในการควบคุม การประเมินความเสี่ยง และความไว้วางใจในสมาชิกและผู้ให้บริการเฟซบุ๊ก (Somthawinpongsai et al., 2020)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ จากบทความวิชาการ งานวิจัยจากทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับการศึกษาในประเด็นความเสี่ยงจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ให้แก่ผู้สนใจศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในยุคดิจิทัล

1. ทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายความเสี่ยงจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน การจัดการเรื่องส่วนตัวในทางการสื่อสาร มากำหนดเป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้

- ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory)

แนวคิดเครือข่ายสังคม มีพัฒนาการมาจากพื้นฐานของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) โดยมีนักคิดคนสำคัญคือ Richard Emerson ซึ่งต่อยอดความคิดมาจาก George C. Homans โดยมีฐานคติคือ ในเครือข่ายสังคมจะประกอบด้วย บุคคลหรือตัวแสดงที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ตามบทบาทหรือหน้าที่แต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์ที่มีอยู่ ซึ่งแต่ละคนนั้นไม่ได้มีบทบาทเดียว หากแต่มีหลายบทบาทที่ต้องสวมในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายสังคมบางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีของการแลกเปลี่ยน เพราะบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามหน้าที่ที่คาดหวังในสังคมหรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างความสัมพันธ์ ทั้งในด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ ดังนั้น เครือข่ายทางสังคมจึงหมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของปัจเจกบุคคล กลุ่มและองค์กร ผ่านรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย (Chantavanich, 2008)

แนวคิดเครือข่ายสังคม เป็นการอธิบายความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรมาดำเนินกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน มีความสัมพันธ์และตัดสินใจร่วมกันผ่านการติดต่อสื่อสารในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้ผลประโยชน์ดังกล่าวนั้นหมายรวมถึงข้อมูลข่าวสาร ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งการวิเคราะห์ถึงเครือข่ายสังคมนั้นจะเน้นที่การศึกษาความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงต่าง ๆ ของบุคคล กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่มที่เน้นถึงกระบวนการปรับตัวและแปรเปลี่ยนไปตามสภาพพบปะพบกันและสถานการณ์ ซึ่งลักษณะสำคัญของเครือข่ายสังคมนั้นคือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมหรือให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมหรือการแก้ไขปัญหา ซึ่งประสิทธิภาพของปฏิสัมพันธ์จะขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดและการติดต่อสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ

- ทฤษฎีการจัดการจัดการการสื่อสาร (Communication Privacy Management Theory)

ทฤษฎีการจัดการเรื่องส่วนตัวในทางการสื่อสาร เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้เฟซบุ๊ก ทั้งนี้เนื่องจากในพรมแดนของการสื่อสาร ต่อคำถามในทางปฏิบัติที่พึงเปิดเผยได้ การเปิดเผยความจริงเป็นความสัมพันธ์ที่จำเป็นต้องการพรมแดนระหว่างเรื่องส่วนตัวกับเรื่องสาธารณะ พรมแดนเป็นปราการสำคัญต่อความรู้สึกว่าควรเปิดเผยหรือปิดบังดี การเปิดเผยจะเกิดขึ้นได้เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลพัฒนามากขึ้นจนฝ่าหนึ่งกล้าเปิดเผยความจริงที่เป็นเรื่องส่วนตัวกับอีกผู้หนึ่ง แต่เมื่อเปิดเผยไปแล้วผู้ส่งสารมักพยายามติดตามอย่างใกล้ชิดว่าสิ่งที่เปิดเผยจะรั่วไหลไปสู่คนภายนอก เกี่ยวกับเรื่องนี้การจัดการเรื่องส่วนตัวในทางการสื่อสารมีสมมติคติที่สำคัญคือมีทางเลือกเสมอ ทางเลือกของคนเกิดจากการคำนวณในจิตใจของบุคคลว่าทางเลือกใดที่เป็นประโยชน์มากที่สุด โดยทางเลือกนี้จะแวดล้อมไปด้วยวัฒนธรรม สภาพทางเพศ และบริบททางกลางสรรพสิ่ง ดังนั้นมนุษย์เป็นผู้สร้างทางเลือก มนุษย์เป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์และกระทำตามกฎเกณฑ์ และทางเลือกของมนุษย์มีรากฐานการพิจารณาต่อบุคคลอื่นและต่อตนเอง ด้วยเหตุนี้การจัดการเรื่องส่วนตัวในทางการสื่อสาร จึงเป็นเรื่องส่วนตัวมากกว่าการเปิดเผยตัวตน (Moorhead et al., 2013)

ทั้งนี้ เนื่องจากการเปิดเผยเรื่องส่วนตัวส่งผลกระทบต่อความเข้าใจและเป็นที่มาของความเครียด เมื่อเรื่องส่วนตัวแพร่กระจายออกไป เช่น คนอื่นอาจจะรู้จักตัวตนโดยเฉพาะบุคคลสาธารณะ เช่น กินอยู่อย่างไร แต่บุคคลสาธารณะอาจไม่ประสงค์ให้ผู้อื่นรู้เรื่องส่วนตัวของตนเองที่ไม่พร้อมจะเปิดเผยต่อสาธารณะ การคาดคะเนต่อการจัดการเรื่องส่วนตัวในทางการสื่อสารเป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นจากการต่อรองขอให้บุคคลที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนตัว

ข้อมูลข่าวสารส่วนตัว หมายถึง ข่าวสารที่มีเบื้องลึกของบุคคลที่ไม่ต้องการสื่อหรือเปิดเผยให้ผู้อื่นรับทราบ อย่างไรก็ตาม การเปิดเผยเรื่องส่วนตัวให้ผู้อื่นรู้แตกต่างไปจากการเปิดเผยเรื่องตัวตนใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ประการแรก การเปิดเผยเรื่องส่วนตัว เพื่อตอบย้าถึงเนื้อหาสาระส่วนบุคคล ซึ่งแต่เดิมในการศึกษาจะให้ความสำคัญเรื่องการเปิดเผยตัวตน ประการที่สอง การจัดการเรื่องส่วนตัว ในทางการสื่อสารเป็นการตรวจสอบถึงขั้นตอนการเปิดเผย ซึ่งมีกฎกติการองรับอยู่ และประการที่สาม การจัดการการเรื่องส่วนตัว ในทางการสื่อสารจะไม่สนใจในความเป็นตัวตน ด้วยเหตุนี้บุคคลจะระมัดระวังต่อการเปิดเผยเรื่องส่วนตัว บุคคลดังกล่าวจะทราบเป็นอย่างดีว่าข้อมูลข่าวสารใดเป็นเรื่องส่วนตัว หรือขอบเขตความเป็นส่วนตัว ซึ่งต้องมีการควบคุมหรือความเป็นเจ้าของระบบการจัดการที่มีรากฐานจากกฎกติกาและวิชาชีพ (Prajaknate, 2017)

กล่าวโดยภาพรวมได้ว่า การรับรู้ความเสี่ยง เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจากการเปิดเผยตนเองบนพื้นฐานของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ทั้งนี้การรับรู้ความเสี่ยงถือเป็นค่าใช้จ่ายของการเปิดเผย

ข้อมูลในการเปิดเผยตนเองเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ ในการเปิดเผยตัวเองเกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนตัวอันเป็นความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับข้อมูลความเป็นส่วนตัว อธิบายได้ว่าเป็นวิธีการจัดการข้อมูลส่วนตัวและความเป็นส่วนตัวภายใต้อิทธิพลของบุคคลและกลุ่มบุคคล โดยการตั้งค่าความเป็นส่วนตัว ในระหว่างขั้นตอนของการเปิดเผยตนเอง จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่า การประเมินความเสี่ยงเป็นกระบวนการในการเปิดเผยตัวเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนตัวจากความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับข้อมูลความเป็นส่วนตัว วิธีการจัดการข้อมูลส่วนตัวและความเป็นส่วนตัวภายใต้อิทธิพลของบุคคลและกลุ่มบุคคล โดยการตั้งค่าความเป็นส่วนตัว ในระหว่างขั้นตอนของการเปิดเผยตนเอง จากการตระหนักถึงความเสี่ยงของข้อมูลของผู้ใช้ การป้องกันความเป็นส่วนตัวในสภาพแวดล้อมออนไลน์ โดยศึกษาการรับรู้ข้อมูลความสามารถในการควบคุม ซึ่งเป็นความสามารถในการควบคุมการประเมินความเสี่ยงจากการเปิดเผยตนเองในเครือข่ายสังคมออนไลน์ และความไว้วางใจในสมาชิกและผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Somthawinpongchai 2018)

2. การศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ความเสี่ยงจากการสร้างความสัมพันธ์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์

การป้องกันความปลอดภัยของข้อมูลส่วนตัวออนไลน์ ได้รับความสนใจและการวิจัยอย่างจริงจัง เพราะมีความสำคัญเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ การตรวจสอบซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และเทคนิคการโจมตี การกระทำที่เป็นภัยคุกคามต่อความเป็นส่วนตัวถูกนำมาใช้เป็นอันตรายสำหรับผู้ใช้งาน ความเสี่ยงในปัจจุบันของความเป็นส่วนตัวบนเครือข่ายสังคมขึ้นอยู่กับเปิดเผยข้อมูลความเป็นส่วนตัว กฎหมายและการควบคุมตนเอง การประเมินความเสี่ยงนั้นถือเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบ จึงส่งผลให้การพิจารณาเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงนั้นจำเป็นต้องมองหลายด้าน เกิดการศึกษาในประเด็นการประเมินความเสี่ยงจากการเปิดเผยตนเองในเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง (Krasnova et al., 2010)

จากการศึกษาวิจัยในอดีตพบว่า มีการศึกษามิติในการวัดการรับรู้ความเสี่ยงในเครือข่ายสังคมออนไลน์ไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้ การศึกษาของ Moore & McElroy (2012) พบว่าความเป็นส่วนตัวกับข้อมูลจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการตระหนักถึงข้อมูลความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) การจัดเก็บข้อมูล 2) ลักษณะการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่ว่าเหมาะสม และ 3) การนำข้อมูลไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต การศึกษาของ Xu et al. (2008) กล่าวว่า สถานการณ์ที่ผู้ใช้เลือกที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของพวกเขาไปยังผู้อื่นเกิดจากความไว้วางใจสมาชิกในเครือข่ายสังคมออนไลน์ และผู้ให้บริการจะช่วยกันดูแลข้อมูลเพื่อลดความเสี่ยงจากความกังวลในเรื่องความเป็นส่วนตัว ทั้งนี้เพื่อจะได้สามารถติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ การศึกษาของ Buckel & Thiesse (2014) กล่าวว่า การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคลกับการเปิดเผยตนเอง โดยข้อมูลความเป็นส่วนตัวเป็นสื่อกลางระหว่างการรับรู้ประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์ กับการเปิดเผยข้อมูลบนความเสี่ยงของตนเองความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของความไว้วางใจในสมาชิก และความไว้วางใจในผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการรับรู้ความเสี่ยงของผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

การรับรู้ความเสี่ยง หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับการประเมินผลร้ายและความเสียหายอันเกิดจากการเปิดเผยตนเองในเครือข่ายสังคมออนไลน์ อันเกี่ยวข้องกับการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และสถานการณ์ที่ผู้ใช้เลือกที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของพวกเขาไปยังผู้อื่น จากความไว้วางใจในสมาชิกและผู้ให้บริการในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ฉายภาพการรับรู้ความเสี่ยงจากการสร้างความสัมพันธ์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้ว่า เป็นสถานการณ์ที่ผู้ใช้เลือกที่จะ

เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของพวกเขาไปยังผู้อื่น เกิดจากความไว้วางใจสมาชิกในเครือข่ายสังคมออนไลน์และผู้ให้บริการว่าจะช่วยกันดูแลข้อมูลเพื่อลดความเสี่ยงจากความกังวลในเรื่องความเป็นส่วนตัว ทั้งนี้ ความเป็นส่วนตัวกับข้อมูลจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการตระหนักถึงข้อมูลความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) การจัดเก็บข้อมูล 2) ลักษณะการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสม และ 3) การนำข้อมูลไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต ดังนั้น การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคลกับการเปิดเผยตนเองโดยข้อมูลความเป็นส่วนตัว เป็นสื่อกลางระหว่างการรับรู้ประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลบนความเสี่ยงของตนเองความสัมพันธ์ ระหว่างอิทธิพลของความไว้วางใจในสมาชิก และความไว้วางใจในผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการรับรู้ความเสี่ยงของผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

3. เครือข่ายสังคมออนไลน์กับความเสี่ยงของวัยรุ่นไทยในยุคดิจิทัล

เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นเครือข่ายที่ให้ผู้ใช้อีกโอกาสที่จะแบ่งปันข้อมูล และใช้ประโยชน์เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งนี้ด้วยความสะดวกและง่ายของระบบ โดยผู้ใช้ต้องตระหนักถึงความเสี่ยงและความกังวลเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล กับการใช้ข้อมูลร่วมกันกับคนจำนวนมาก โดยความจำเป็นในการร่วมมือและการแสดงออกที่มีผลกระทบในเชิงบวกต่อเปิดเผยตัวเอง ความไว้วางใจ และความต้องการความร่วมมือการบำรุงรักษาความสัมพันธ์นำไปสู่ความใกล้ชิดและความสนิทสนมที่ต่อกันด้วยความเหนียวให้กับชุมชนออนไลน์ (Chen, Pan & Cai, 2013)

เฟซบุ๊ก เป็นเครือข่ายที่ให้ผู้ใช้อีกโอกาสที่จะแบ่งปันข้อมูล และใช้ประโยชน์เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยผู้ใช้ต้องตระหนักถึงความเสี่ยงและความกังวลเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล กับการใช้ข้อมูลร่วมกันกับคนจำนวนมาก กล่าวได้ว่าการรับรู้ความเสี่ยงในการเปิดเผยตนเองในเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับความเป็นส่วนตัว โดยสะท้อนให้เห็นถึงมิติเกี่ยวกับความเสียหายอันเป็นค่าใช้จ่าย และสร้างความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ มีผลเสียต่อการมีส่วนร่วมของการใช้ข้อมูลร่วมกัน ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จากการตั้งค่าความเป็นส่วนตัว อันเป็นวิธีการ ที่สำคัญของการลดความเสี่ยงในสื่อสังคมออนไลน์ (Ryan & Xenos, 2011)

นอกจากนี้ ความเสี่ยงจากการเปิดเผยตนเอง ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ อาจเกิดจากสมาชิกที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารในเครือข่ายสังคมออนไลน์ และความน่าเชื่อถือในผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ความเสี่ยงจากความเป็นส่วนตัวในพื้นที่สาธารณะ แรงจูงใจการเปิดเผยตนเอง คือ ลักษณะในการปรับปรุงข้อมูลตนเองในเฟซบุ๊กจากการโพสต์สถาน และการส่งข้อความส่วนตัว โดยกิจกรรมดังกล่าวสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการเปิดเผยตนเองในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมเปิดเผยตนเองในสื่อใหม่ เปิดโอกาสใหม่สำหรับการแบ่งปันส่วนบุคคลกับเครือข่ายออนไลน์ และผู้คนนับล้าน จากการแสดงเรื่องราวส่วนตัว ความรู้สึกและความคิดเห็น การจัดเก็บเอกสาร รายละเอียดของชีวิตประจำวัน ซึ่งเกิดปัญหาหรือต่อระหว่างความเป็นพื้นที่สาธารณะของสื่อกับความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล จนเกิดคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ทำให้การเปิดเผยตนเอง และการควบคุมข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ โดยผู้ใช้ส่วนใหญ่มีแรงจูงใจที่จะเปิดเผยข้อมูล เนื่องจากความสะดวกในการบำรุงรักษา และการพัฒนาความสัมพันธ์ ความเพลิดเพลินเกี่ยวกับการตอบโต้ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งแรงจูงใจดังกล่าวล้วนเป็นผลประโยชน์ บนความเสี่ยงจากความเป็นส่วนตัวของข้อมูล (Bazarova & Choi, 2014)

การรับรู้ของผู้ใช้เกี่ยวกับความเสี่ยงจะลดลงจากความไว้วางใจในผู้ให้บริการเครือข่าย และการเลือกควบคุมข้อมูลของตัวผู้ให้บริการเครือข่าย การรับรู้เกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว อันเกิดจากการรับรู้ในสิทธิ์ในการรักษาข้อมูลส่วนตัว และการรับรู้เกี่ยวกับความเสียหาย อันเกิดจากการนำข้อมูลส่วนตัวไปใช้ในทางผิดกฎหมาย และทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง โดยส่งผ่านไปยังการเปิดเผยตนเอง ผลสะท้อนของความเป็นส่วนตัว คือ การรับรู้ความเสี่ยงส่วนบุคคลที่จะต้องกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว ดังนั้น ความเสี่ยงในการเปิดเผยตนเอง หมายถึง ความคาดหวังของการสูญเสียที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผย ทั้งนี้เพราะการประเมินความเสี่ยงเกิดจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ และการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล ความไว้วางใจในสมาชิกคนอื่น และความไว้วางใจในผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความเสี่ยงของผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และเป็นสื่อกลาง ระหว่างการรับรู้ประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูล บนความเสี่ยงของตนเอง (Wang & Stefanone, 2013)

4. เครือข่ายสังคมออนไลน์กับแนวความคิดการวิจัย

เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นเทคโนโลยีที่เยาวชนทั่วโลกนิยมใช้เพื่อติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ และมีบทบาทสำคัญจากกลุ่มเพื่อนในเครือข่าย ที่มีความหลากหลายของปริมาณเพื่อน ความแตกต่างทางเชื้อชาติ นับเป็นการขัดเกลาทางสังคมผ่านกลุ่มเพื่อนในสภาพสังคมสมัยใหม่ที่มีความแตกต่างไปจากเดิม สืบเนื่องในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 สภาพการณ์ปัจจุบันประเทศไทยยังคงประสบปัญหาจากบริบทของการเปลี่ยนแปลงจากความก้าวหน้าในการติดต่อสื่อสาร ความเคลื่อนไหวของกระแสวัฒนธรรมโลก ขาดประสิทธิภาพด้านบุคลากร และการบริหารจัดการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และการรักษาความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การขยายตัวของเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ส่งผลให้มีทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อวิถีชีวิต ทักษะคิด และความเชื่อของคนในสังคม ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กระบวนการเรียนรู้ และพฤติกรรมกรบกริบโคคของคนในประเทศ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอันดีงามของไทยเริ่มเสื่อมถอยเนื่องจาก สังคมไทยมีแนวโน้มเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น (Prachachat Business, 2021)

การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 จำเป็นต้องยึดกรอบแนวคิด และหลักการในการวางแผนที่สำคัญ โดยการน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ในการสนับสนุน และส่งเสริมแนวคิด การปฏิรูปประเทศ เพื่อการพัฒนาสู่ความมั่นคง ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จึงกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่ล้าสมัย เพิ่มประสิทธิภาพ ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และการรักษาความปลอดภัยด้านเทคโนโลยี รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันทางสังคม โดยผ่านเทคโนโลยี ส่งเสริมพัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนในการพัฒนาภาคประชาชน ให้มีความรู้เท่าทันสื่อโดยเฉพาะสื่อออนไลน์ ทั้งนี้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการนำไปพัฒนายุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น กรอบด้านการวิจัยและพัฒนาจิตพฤติกรรมเยาวชนและสังคมไทยทางมนุษยศาสตร์ เพื่อสร้างเครื่องมือวัดและดัชนีที่มีมาตรฐานสูงทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ สำหรับใช้ในงานวิจัยและงานพัฒนาเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ตลอดจนนำข้อมูลมา

ใช้ในการพัฒนาวัยรุ่นให้มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้บริบทสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

สรุป

การรับรู้ความเสี่ยง หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับการประเมินผลร้ายและความเสียหายอันเกิดจากการเปิดเผยตนเองในเครือข่ายสังคมออนไลน์ อันเกี่ยวข้องกับการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และสถานการณ์ที่ผู้ใช้เลือกที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของพวกเขาไปยังผู้อื่น จากความไว้วางใจในสมาชิกและผู้ให้บริการในเครือข่ายสังคมออนไลน์ กล่าวได้ว่า สภาพการณ์ความเสี่ยงจากใช้เฟซบุ๊กกับวัยรุ่นไทยในยุคดิจิทัล เกิดจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของตนเองในการสร้างมิตรภาพแบบออนไลน์ ทั้งนี้มีการศึกษาที่พบว่าองค์ประกอบของความเสี่ยง คือ 1. ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของความไว้วางใจในสมาชิก และ 2. ความไว้วางใจในผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ เครือข่ายสังคมออนไลน์กับแนวความคิดการวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการนำไปพัฒนายุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น กรอบด้านการวิจัย และพัฒนาจิตพฤติกรรมเยาวชนและสังคมไทย ทางมนุษยศาสตร์ เพื่อสร้างเครื่องมือวัดและดัชนีที่มีมาตรฐานสูงทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ สำหรับใช้ในงานวิจัยและงานพัฒนาเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ตลอดจนนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาวัยรุ่นให้มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้บริบทสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

References

- Bazarova, N. N., & Choi, Y. H. (2014). Self-Disclosure in Social Media: Extending the Functional Approach to Disclosure Motivations and Characteristics on Social Network Sites. *Journal of Communication, 64*(4), 635–657. doi:10.1111/jcom.12106
- Buckel, T., & Thiesse, F. (2014). Paving the Way to a Productive RFID System: A Novel Action Research-Based Study from Fashion Retail. In *The 47th Hawaii International Conference on System Sciences*, pp. 4680–4689, DOI: 10.1109/HICSS.2014.573.
- Chantavanich, S. (2008). *Theory of Sociology*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Chen, X., Pan, Y., & Cai, S. (2013). User Self-Disclosure on SNSs: A Privacy Risk and Social Capital Perspective. In *Proceedings of the International Conference on Electronic Business, Singapore*, Pp.16–27.
- Ketwongsa, P., & Chuanwan, S. (2014). *Who's Who on Social Networks*. Institute for Population and Social Research, Mahidol University.

- Khonthaifoundation. (2014). *Report “Thai People” Monitor 2014: Voice of Thai Youth (Youth Today)*. Retrieved from http://khonthaifoundation.org/wp-content/files/5___Full_version_2557.pdf
- Krasnova, H., Spiekermann, S., Koroleva, K., & Hildebrand, T. (2010). Online Social Networks: Why We Disclose. *Journal of Information Technology*, 25(2), 109–125. DOI:10.1057/jit.2010.6
- Moore, K., & Mcelroy, J. C. (2012). The Influence of Personality on Facebook Usage, Wall Postings, and Regret. *Computers in Human Behavior*, 28(1), 267–274. DOI: 10.1016/j.chb.2011.09.009
- Moorhead, A. S., Hazlett, D. E., Harrison, L., Carroll, J.K., Irwin, A., & Hoving, C. (2013). A New Dimension of Health Care: Systematic Review of the Uses, Benefits, and Limitations of Social Media for Health Communication. *Journal of Medical Internet Research*, 15(4), e85. DOI: 10.2196/jmir.1933
- Prachachat Business. (2021). *Unveils The 13th National Economic and Social Development Plan, Focusing on 5 key goals to Transform Thailand*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/finance/news-766530>
- Prajaknate, P. (2017). Communication and Innovation: Expanding the Explanatory Power of Communication Theories and Concepts from “Real World Setting” to “Virtual Setting”. *Journal of Communication and Innovation NIDA*, 1(1), 33–48.
- Santitham, W. (2016). Effects of Facebook use on Academic Performance of Students in Bangkok. *Research and Development News Paper*, 15(161), 16–23.
- Somthawinpongsai, C. (2018). Factors Affecting Self-disclosure of Online Social Networking. *Pathumthani University Academic Journal*, 10(2), 267–275.
- Somthawinpongsai, C., Khan, A. J., Sairien, S., Busabok, A., & Wankong, T. (2020). Structure Equation Model of Perceived Benefits for using Facebook of Thai Teenager. *Biomedical Journal of Scientific & Technical Research, Biomedical Research Network+, LLC*, 28(1), 21243–21248. DOI: 10.26717/BJSTR.2020.28.004592
- Ryan, T., & Xenos, S. (2011). Who uses Facebook? An Investigation into the Relationship Between the Big Five, Shyness, Narcissism, Loneliness, and Facebook usage. *Computers in Human Behavior*, 27(5), 1658–1664.
-

Wang, S.S., & Stefanone, M.A. (2013). Showing Off? Human Mobility and the Interplay of Trust Self-Disclosure and Facebook Check-Ins. *Social Science Computer Review*, 31(4), 437-457.

DOI:10.1177/0894439313481424

Xu, H., Dinev, T., Smith, H.J., & Hart, P. (2008). Examining the Formation of Individual's Privacy Concerns: Toward an Integrative View. In *Proceedings of the Twenty-Ninth International Conference on Information Systems, Paris, France*, Pp.1-16. <http://aisel.aisnet.org/icis2008/6>